

Agrometeorologische Berichten

Situatie op 20 juni 2020

Samenvatting

Het aanhoudend droog en zonnig lenteweer zorgde voor een moeilijke start van het groeiseizoen. Nooit eerder was het zo vroeg op het jaar al zo droog. Mei 2020 was de op één na droogste meimaand ooit. Juni bracht wel wat regen maar niet genoeg. De opkomst van de zomergewassen verliep dan ook erg moeizaam, vooral bij suikerbieten en laat gezaaide maïs.

Doelstelling en methodiek

Deze berichten geven een overzicht van de weersgesteldheid in de voorbije periode. Vanaf juni gebeurt ook een oogstraming voor de voornaamste landbouwgewassen op regionaal en nationaal vlak. Naast de normale trend afgeleid uit de officieel gerapporteerde opbrengsten van de voorbije 15 jaren, worden voor elke combinatie (teelt/gebied) drie indicatoren berekend op basis van de weersgegevens, de simulaties van het B-CGMS gewasgroeimodel en de satellietbeelden van SPOT-VEGETATION en PROBA-V (tiendaagse composieten met een spatiale resolutie van 1 km). Daarbij wordt enkel de informatie benut die momenteel al beschikbaar is (januari-heden). Met de data van de voorbije jaren wordt het regressieverband opgespoord tussen de finale oogstopbrengst (Y) en de indicatoren (Xi). De gevonden relaties worden dan, per landbouwregio en teelt, toegepast op de indicatoren van het huidige jaar, ter schatting van de oogstopbrengst. De nationale cijfers zijn afgeleid uit de regionale ramingen met de arealen als wegingsfactor. Meer informatie en voorgaande Agrometeorologische Berichten zijn te vinden op <http://b-cgms.cra.wallonie.be/>.

Bronnen

De regionale opbrengsten en arealen van de voorbije jaren worden geleverd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (<http://www.statbel.fgov.be>). De satellietbeelden worden ter beschikking gesteld door het Joint Research Centre (JRC) van de Europese Commissie (<http://mars.jrc.ec.europa.eu/mars/About-us/The-MARS-Unit>). Verder geraadpleegde documenten zijn afkomstig van de volgende organisaties: KBIVB/IRBAB, Inagro, LCG, PCA, LCV/Hooibeekhoeve, FIWAP, CIPF, CEPICOP, APPO, Boer&Tuinder, Landbouwleven en VILT.

Contacten

Centre Wallon de Recherches Agronomiques (CRA-W, Gembloux)	Viviane Planchon Yannick Curnel Damien Rosillon	v.planchon@cra.wallonie.be curnel@cra.wallonie.be d.rosillon@cra.wallonie.be
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO, Mol)	Isabelle Piccard Herman Eerens	isabelle.piccard@vito.be herman.eerens@vito.be
Koninklijk Meteorologisch Instituut van België (KMI, Ukkel)	Michel Journée Christian Tricot	michelj@meteo.be ctricot@meteo.be

Datum van de volgende berichten: *begin september 2020*

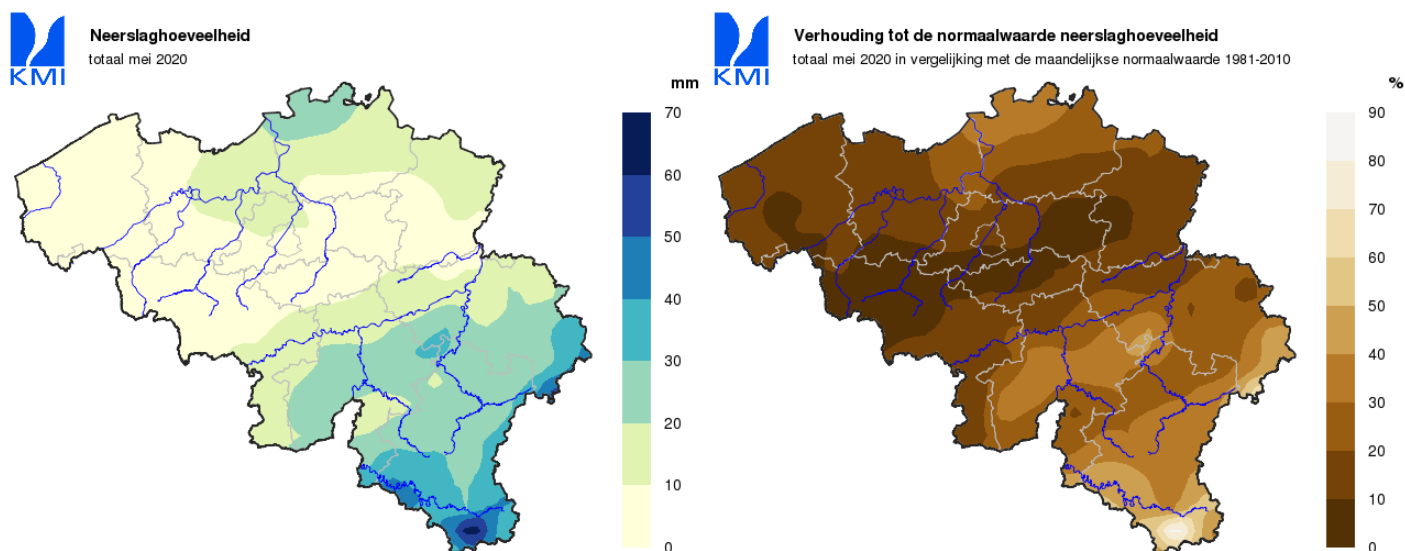
De weersgesteldheid

Mei 2020

Mei was een vrij normale maand op het vlak van de temperatuur. De hele maand schommelde de gemiddelde temperatuur rond de normaal of iets daarboven. De nachten waren echter koud. Hierdoor lag de minimumtemperatuur voor de maand mei dan ook iets lager dan de normale waarde.

Net zoals april was mei ook een buitengewoon zonnige maand. We telden slechts 4 zwaarbewolkte dagen (normaal 10.7 dagen). In totaal werden er in Ukkel maar liefst 301u 12min zon geregistreerd (normaal 191u 3min). Hiermee werd mei 2020 de derde zonnigste maand ooit.

Wat wellicht het meest is opgevallen, is dat mei een uitzonderlijk droge maand was. In Ukkel viel er slechts 5.4 mm neerslag op 6 dagen. Mei 2020 was de tweede droogste meimaand sinds het begin van de metingen. Enkel in 1833 was het nog droger in mei (1.4 mm). De grootste neerslagtekorten zagen we in het centrum en noorden van het land (Figuur 1). De tekorten varieerden van ongeveer 5% van de normaal in de regio Doornik tot zo'n 55% in Belgisch Lotharingen waar een lokaal onweer voor flink wat neerslag zorgde.

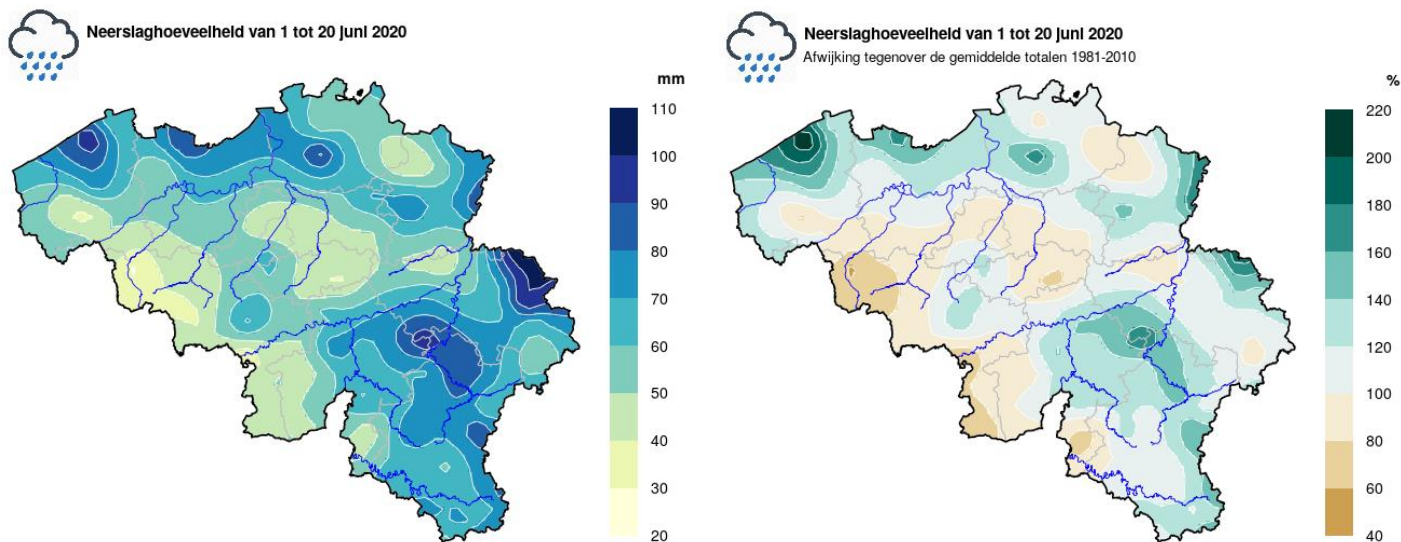

Figuur 1: Neerslaghoeveelheid in mei 2020 (a) absolute waarde en (b) vergelijking met de normaalwaarde (Bron: KMI)

1-20 juni 2020

Juni bracht gelukkig weer wat regen. In de periode van 1 tot 20 juni telden we 10 regendagen. Daarbij viel er in totaal 49.3 mm neerslag. Ter vergelijking: de normale neerslaghoeveelheid voor de ganse maand juni bedraagt 71.8 mm. De regenval varieerde echter sterk naargelang de regio (Figuur 2). In delen van Henegouwen viel er tijdens de eerste drie weken van juni slechts 40% van de normale hoeveelheid neerslag. Aan de kust en in het uiterste oosten van het land daarentegen werd er 20% meer neerslag dan normaal gemeten, meestal als gevolg van plaatselijke onweersbuien.

De temperatuur schommelde rond het gemiddelde (16.3°C ten opzichte van 16.2°C normaal) en er werden normale zonnestralingswaarden gemeten (103.8 kWh/m² ten opzichte van 148.8 kWh/m² normaal). Er waaide een zwakke wind, overheersend uit west-zuidwestelijke richting.

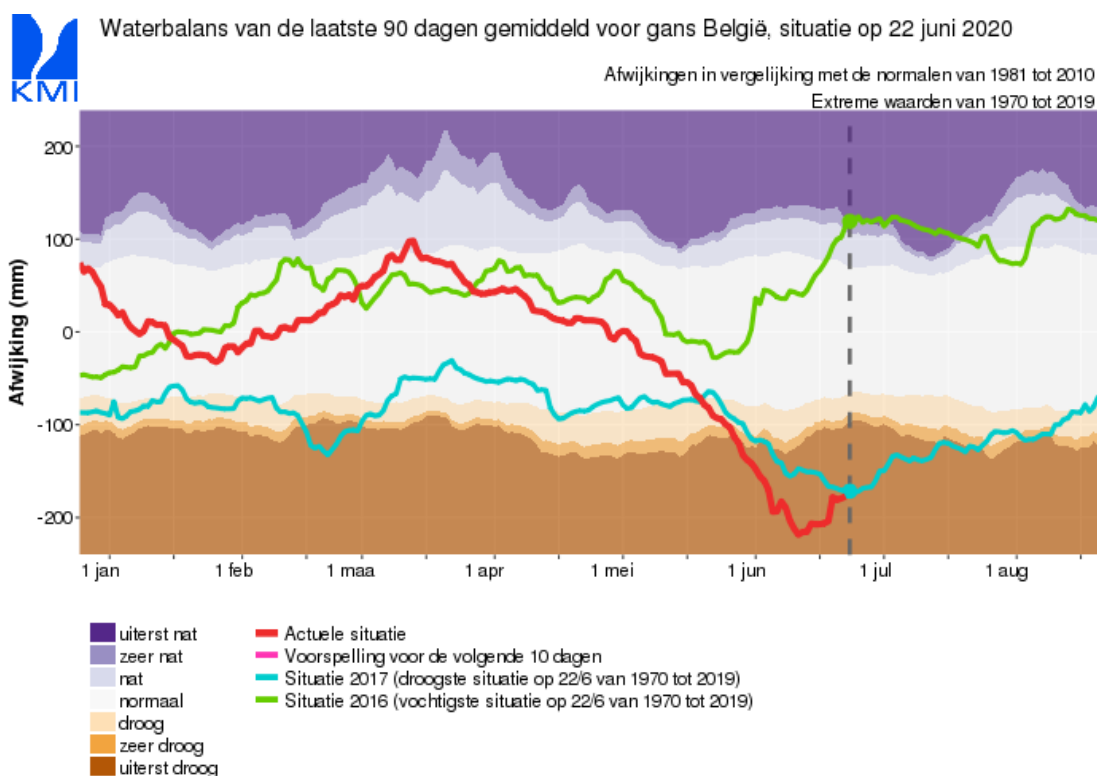

Figuur 2: Neerslaghoeveelheid van 1 tot 20 juni 2020 (a) absolute waarde en (b) vergelijking met de normaalwaarde (Bron: KMI)

Seizoensoverzicht

Figuur 3 toont de waterbalans van de laatste 90 dagen voor gans België in vergelijking met de normale waarde. De achterliggende index, SPEI-3, brengt zowel de neerslag als de gewasverdamping in rekening en is daarom erg geschikt om landbouwkundige droogtes vast te stellen. Dankzij de regens in de winter en het vroege voorjaar lag de index bij de start van het groeiseizoen nog boven de normaal. Van half maart tot half juni zien we echter een dalende trend. Het was niet alleen droog in die periode maar door de lage luchtvochtigheid, uitbundige zonneshijn en een uitdrogende wind verdampte er vooral veel water.

Sinds half mei bevinden we ons in een droge tot uiterst droge situatie (bruine zone in de figuur). Ondanks de regenval in juni is de toestand momenteel dus nog steeds zorgwekkend. Op veel plaatsen in ons land zijn de grondwaterstanden en de peilen en debieten op de waterlopen laag tot zeer laag voor de tijd van het jaar. Nog nooit eerder werden zo vroeg op het jaar captatieverboden afgekondigd.

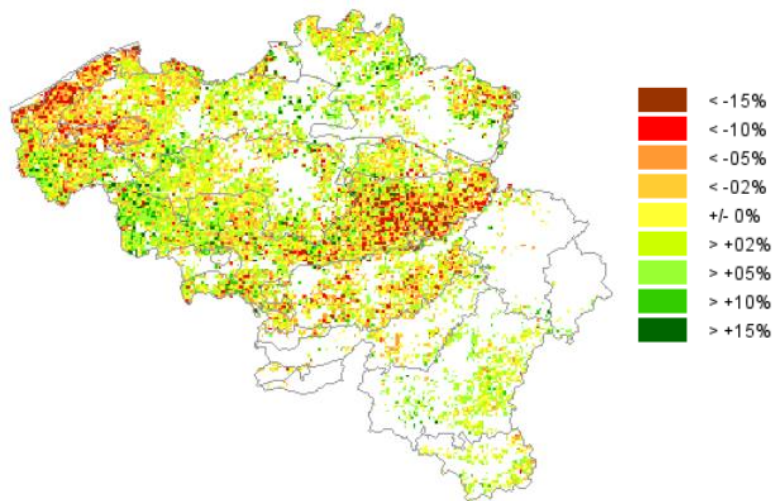

Figuur 3: Evolutie van de waterbalans (SPEI-3) in België, situatie op 22 juni 2020 (Bron: KMI)

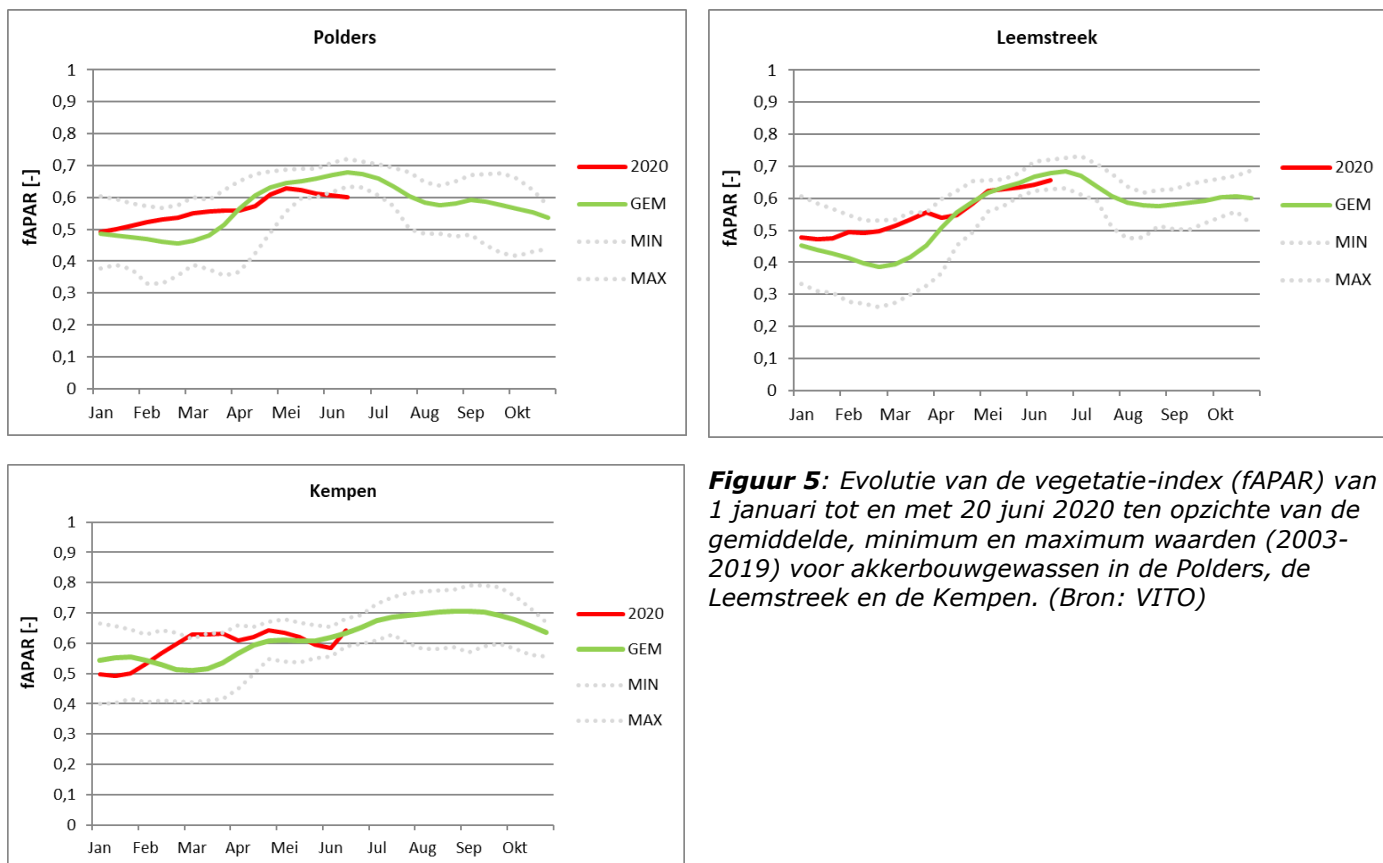
Observaties vanuit de ruimte

Uit de analyse van de Proba-V satellietbeelden van 1 april tot en met 20 juni (Figuur 4) blijkt dat de vegetatie-index in heel wat regio's lager ligt dan het gemiddelde voor deze periode. Vooral in de kuststreek, de Polders en in Haspengouw ondervonden de gewassen sterke hinder van de droogte (rode zones op de kaart). De opkomst van de zomergewassen verliep moeizaam en op sommige plaatsen moest er zelfs herzaaid worden.

Figuur 5 toont het verloop van de vegetatie-index in drie regio's. In de Polders ligt de index al sinds begin april onder de gemiddelde waarde en wordt het verschil nog steeds groter. Eind juni duikt de index daar zelfs onder de minimum waarde (2003-2019). Ook in de Leemstreek scoort de index lager dan gemiddeld maar hier is de afwijking iets kleiner. In de Kempen tenslotte lijkt de toestand zich enigszins te herstellen en benadert de vegetatie-index eind juni weer de gemiddelde waarde.

Figuur 4: Relatief verschil van de vegetatie-index (fAPAR, afgeleid uit Proba-V beelden) ten opzichte van het gemiddelde (2003-2019) voor de periode van 1 april tot en met 20 juni 2020. De witte zones op de kaart zijn niet meegenomen in de analyse aangezien het aandeel van de landbouwgewassen hier minder dan 20% bedraagt. (Bron: VITO)

Figuur 5: Evolutie van de vegetatie-index (fAPAR) van 1 januari tot en met 20 juni 2020 ten opzichte van de gemiddelde, minimum en maximum waarden (2003-2019) voor akkerbouwgewassen in de Polders, de Leemstreek en de Kempen. (Bron: VITO)

Overzicht van de gewassen: huidige toestand en oogstraming

Wintergerst en -tarwe

Omwille van problemen met de bodemstructuur verliep de uitstoeling van de wintergranen niet altijd optimaal zoals gemeld werd in het vorige bericht. De mindere gewasstand werd echter gecompenseerd door een goede graanvulling en een groot aantal korrels per aar. Dit was vooral te danken aan het zonnige en warme voorjaar.

De oogst van de **wintergerst** zal vermoedelijk van start gaan rond 21 juni, melden CRA-W en CEPICOP. Op de vruchtbare gronden in Haspengouw worden mooie opbrengsten verwacht. Op bodems met structuurproblemen ligt de opbrengst wellicht iets lager.

Bij de **wintertarwe** brak rond 20 juni de korrelvullingsfase aan. De opbrengstvoorspellingen voor tarwe zijn momenteel eveneens gunstig. De hoge temperaturen die eind juni verwacht worden en eventuele zonnebrand zouden de opbrengsten mogelijk nog iets naar omlaag kunnen halen.

Hier en daar worden symptomen van het dwergvergelingsvirus vastgesteld, zowel in wintertarwe als spelt, wat tamelijk uitzonderlijk is.

Aardappelen:

Het uitzonderlijk droge weer na het planten maakte dat sommige percelen op zware (polder)gronden niet opkwamen en telers kunstmatig dienden te beregenen. Begin juni waren in de drogere regio's zoals het zuidelijk deel van Haspengouw de eerste gevolgen van de droogte al merkbaar bij de jonge aardappelplanten, melden FIWAP, PCA en Inagro. Aardappelen, zeker in dit groeistadium, zijn gelukkig beter bestand tegen droogte dan de meeste andere zomerteelten. Op bodems met voldoende organische stof en een goede structuur kan het gewas wel tegen een stootje. Door de vroege droogte moest de plant het water dieper gaan zoeken waardoor de wortels zich sterker ontwikkelden en het gewas een betere weerstand kreeg. Telers die konden beregenen werden dit jaar ook al vroeg geconfronteerd met captatieverboden en dit verspreid over alle Vlaamse provincies. De regen in juni, vooral dan in de tweede helft van de maand, zorgde ervoor dat toestand (minstens tijdelijk) weer wat normaliseerde. De nawerking van de onkruidbestrijding bleek dit jaar door de droge bodem ook minimaal te zijn, waardoor op veel percelen na-opkomst correcties zijn uitgevoerd, die niet altijd even succesvol bleken.

Begin juni kwamen de eerste percelen in bloei. Op dat moment waren de rijen vaak nog niet gesloten. De planten waren meer gedrongen en vertoonden minder bladmassa. Dat laat het gewas toe om de verdamping te beperken maar minder loof betekent ook een verminderde fotosynthesecapaciteit. Het is onzeker of de bodembedekkingsgraad nog veel gaat toenemen. De knolzetting verloopt wel gunstig. De verdere ontwikkeling van de knollen hangt uiteraard af van de weersomstandigheden (en eventueel een nieuwe droogte of hitte) tijdens de komende weken. De opbrengstvoorspellingen (Tabel 1) zijn momenteel nog gunstig.

Bladluizen zijn talrijk aanwezig in de aardappelen, maar hun natuurlijke vijanden – voornamelijk zweefvliegen en lieveheersbeestjes - gelukkig ook. Vanaf begin juni werden ook de eerste coloradokevers waargenomen. In sommige gevallen was een behandeling met insecticide vereist om de ontwikkeling van een tweede generatie in juli tegen te gaan. Tot eind juni waren er bijzonder weinig infectiekansen en is het gewas dan ook gespaard gebleven van aantastingen door Phytophthora.

Maïs:

De maïs ontwikkelt zich op twee snelheden, meldt LCV/Hooibeekhoeve. Waar er tijdig kon gezaaid worden verliep de groei voorspoedig. De bodem was nog vrij vochtig en de jonge maïsplanten hadden nog voldoende vocht ter beschikking. In combinatie met het warmere weer bleven deze planten aan de groei.

Bij de maïs die na een snede gras werd gezaaid was de situatie heel anders. Afhankelijk van de zwaarte van de grassnede, de bodembewerking, hoe snel er na het ploegen werd gezaaid en de zaai techniek verliep de opkomst van zeer goed tot zeer slecht. Percelen die kort na de bodembewerking werden gezaaid en waar het zaad nog in voldoende vochtige grond lag, kwamen snel en goed op. Maar er zijn ook percelen waar het zaad in losse droge grond kwam te liggen. Deze zaden kiemden niet of zeer wisselvallig. Na de regen van half juni kiemden deze zaden vaak wel. Op een enkel perceel werden afgestorven kiemplanten waargenomen. De percelen maïs na gras vertonen doorgaans een zeer onregelmatige stand. Zowel op maïs- als graspercelen werd er hier en daar reeds beregend. Wat het gras betreft kan er gesteld worden dat de tweede snede iets later kwam door de droogte.

Volgens waarnemingen van het CIPF in Wallonië bevond de maïs zich half juni op de meeste percelen in het 9-10 bladstadium en op de vroegst gezaaide percelen in het 12 bladstadium. De zachte temperaturen en de regens in juni zorgden voor een snelle groei. Doorgaans kwamen er 2 bladeren per week bij. Er werden nauwelijks bladluizen waargenomen op de referentievelden dankzij de talrijke aanwezigheid van nuttige insecten (lieveheersbeestjes, gaasvliegen,...).

Suikerbieten:

Omwille van de droogte in april verliep de opkomst van de suikerbieten erg onregelmatig. Volgens het KBIVB is niet enkel de variabiliteit tussen percelen onderling erg groot, maar treden er ook vaak grote verschillen op binnen het perceel. Op sommige delen van het perceel kwamen de bieten snel op na de zaai, op andere delen pas een maand later, na de regens van eind april. Hierdoor zien we binnen een zelfde perceel planten met een verschillend ontwikkelingsstadium. Op sommige zanderige percelen, voornamelijk in Vlaanderen, verdroogden de kiemplanten volledig. Deze suikerbietpercelen werden half mei dan ook omgeploegd en opnieuw ingezaaid met maïs.

Het neerslagtekort remde de verdere gewasgroei ook af. Vanaf eind mei was er vooral in Luiks Haspengouw een achterstand merkbaar. Rond 20 juni waren op de meeste percelen de rijen wel gesloten.

De droogte en de ongelijke opkomst zorgden ook voor problemen met de onkruidbestrijding. Daarnaast was ook de bladluizendruk dit jaar ongezien hoog. Vanaf half mei werden de natuurlijke vijanden van de bladluizen massaal gezien. Deze hebben samen met de inzet van insecticiden de situatie onder controle gekregen. Toch werden er hier en daar symptomen van vergelingsziekte waargenomen.

Tabel 1 toont de opbrengstvoorspellingen van het B-CGMS model voor wintertarwe en -gerst, voedermaïs, suikerbieten en aardappelen (Bintje) voor de verschillende landbouwstroken.

Voor de wintergewassen liggen de verwachte opbrengsten globaal gezien iets hoger dan het gemiddelde van de voorbije 5 jaren, zeker voor wintergerst. Wat de opbrengst van de zomerteelten betreft is het voorspellingsmodel momenteel nog vrij optimistisch. Voor suikerbieten en aardappelen liggen de voorspelde opbrengsten iets hoger dan gemiddeld, voor maïs iets lager. Het regionale model houdt echter maar beperkt rekening met opkomstproblemen en de daarmee gepaard gaande heterogeniteit. De werkelijke opbrengsten op individuele percelen kunnen een stuk lager liggen.

Tabel 1: Opbrengstvoorspellingen (100kg/ha) per landbouwstreek voor wintertarwe en -gerst, voedermaïs, suikerbieten en aardappelen (Bintje) en vergelijking met de gemiddelde opbrengst voor de jaren 2015-2019 volgens de cijfers van het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS). (Bron: CRA-W)

Landbouwstreek	Wintertarwe			Wintergerst		
	2015-2019 (NIS)	2020 (voorspeld)	verschil (%)	2015-2019 (NIS)	2020 (voorspeld)	verschil (%)
Duinen & Polders	90,3	89,8	-0,6	89,3	94,1	5,4
Zandstreek	80,1	79,8	-0,4	77,9	78,9	1,3
Kempen	66,5	67,6	1,7	62,4	64,4	3,2
Zandleemstreek	87,7	89,4	1,9	84,2	87,0	3,3
Leemstreek	89,3	92,6	3,7	85,7	89,3	4,2
Henegouwse Kempen	86,4	89,6	3,7	81,0	84,8	4,7
Condroz	81,2	83,3	2,6	80,0	83,6	4,5
Weidestreek (Luik)	82,9	87,7	5,8	71,1	76,1	7,0
Weidestreek (Venen)	72,1	70,3	-2,5	71,0	75,8	6,8
Famenne	70,7	73,2	3,5	70,6	73,4	4,0
Ardennen	66,4	69,4	4,5	63,2	64,8	2,5
Jurastreek	61,3	63,6	3,8	57,1	57,7	1,1

Landbouwstreek	Voedermaïs			Suikerbieten			Aardappelen (Bintje)		
	2015-2019 (NIS)	2020 (voorspeld)	verschil (%)	2015-2019 (NIS)	2020 (voorspeld)	verschil (%)	2015-2019 (NIS)	2020 (voorspeld)	verschil (%)
Duinen & Polders	410,3	394,8	-3,8	788,4	824,1	4,5	389,9	409,0	4,9
Zandstreek	398,8	388,9	-2,5	720,1	762,3	5,9	403,5	431,1	6,8
Kempen	349,5	350,2	0,2	664,2	719,3	8,3	434,7	435,4	0,2
Zandleemstreek	432,9	429,8	-0,7	819,9	854,9	4,3	431,4	451,0	4,5
Leemstreek	442,7	435,1	-1,7	887,7	937,3	5,6	423,9	435,5	2,7
Henegouwse Kempen	403,5	399,3	-1,0	847,1	898,6	6,1	421,5	439,4	4,2
Condroz	396,0	410,7	3,7	781,5	790,8	1,2	418,0	410,3	-1,8
Weidestreek (Luik)	418,5	427,8	2,2	872,7	920,3	5,5	456,2	465,2	2,0
Weidestreek (Venen)	368,5	363,6	-1,3	631,4	680,2	7,7	446,5	444,8	-0,4
Famenne	404,8	421,3	4,1	734,9	736,4	0,2	424,0	441,3	4,1
Ardennen	438,8	444,0	1,2	734,5	749,3	2,0	-	-	-
Jurastreek	378,1	384,2	1,6	-	-	-	224,9	232,1	3,2